

**Filosofická fakulta -katedra sociální práce
Universita Karlova v Praze**

**Posudek na diplomovou práci Bc. Dany Vrabcové
„Mediace jako profese“**

1.Hodnocení úvodu,cíle, hypotéz,

Úvod:

Mediace je v poslední době, zejména od existence Zákona o mediaci z r.2012, stále častěji tématem diplomových prací, nicméně diplomantka Dana Vrabcová si zvolila sledování mediace jako profese či metody, což u nás nebylo zatím podrobně empiricky zpracováno. Uvádí, že mediaci jako profesi se věnuje od roku 2006 a z praxe vidí, že pro větší využití mediace je potřebná její profesionalizace. Dále uvádí, že jí překvapilo, jak se vyvíjely diskuse o tom, kdo je vlastně mediátor a co je mediace. Dokonce ji zaskočila reakce některých odborníků, kteří zpočátku vnímali mediaci jako konkurenční službu k advokacii nebo zastávali názor, že mediaci by měl vykonávat pouze mediátor s právním vzděláním a zarazil jí nezáměr soudců i dalších profesí o mediaci. Proto sleduje jak je mediace jako profese vnímána a jak je na tom ve srovnání s již kodifikovanou profesí advokáta.

Cíl této diplomové práce:

Cílem diplomové práce je stanovit na základě teoretické analýzy a srovnáním s profesí advokáta, je-li mediátor v České republice autonomní profesí, nebo je mediace i metodou využívanou v rámci jiných profesí. Porovnává mediaci s prací advokáta, protože se advokáti nezvykle angažovali v souvislosti se vznikem Zákona o mediaci.

Hypotézy: autorka neformulovala žádnou hypotézu

2.Rozdělení práce-teorie a praktické části, metodika, literatura

První –teoretická část práce:

Převažující část práce se zabývá teoretickou základnou mediace, historickými kořeny mediace, sleduje vývoj a využití mediace v České republice a identifikuje teoretické zdroje mediace. Předkládá rovněž přehled definic mediace, popisuje cíl a výsledek mediace, podrobně se věnuje principům mediace, které jsou základem etiky mediátora. Při porovnání 4 autorů, když sleduje jimi formulované základní principy, si vybrala 4 : dobrovolnost, důvěrnost, nestrannost a neutralitu a orientaci na budoucnost, takže se věnuje těm nejcharakterističtějším. Tím vlastně mediaci hodně definuje a vymezuje při srovnání s ostatními profesemi, resp.metodami práce.

Další podkapitoly podávají přehled modelů, směrů i přístupů v mediaci a ukazují oblasti aplikace mediace v praxi. Popisuje roli mediátora, úkoly, které v mediaci musí splnit a poskytuje přehled požadavků na mediátora podle oblasti výkonu mediace a jaké formy vzdělávání v mediaci v současnosti v ČR existují. Věnuje pozornost profesním standardům a etickým kodexům. Srovnává to i s pojetím v Evropě a upozorňuje, že není jednotný přístup a standardizace jak je tomu běžně u jiných profesí. Velkou pozornost věnuje Asociaci mediátorů, Probační a mediační službě a také výstupům Olomoucké konference o mediaci.Asociaci mediátorů proto, že jako první definovala profesní a vzdělávací standardy mediátora a etický kodex, PMS proto, že je to státní instituce, která se věnuje práci probačních a mediačních úředníků a Olomoucké konferenci o mediaci, protože se ve svých výstupech otázce profesionalizace mediátora věnovala

Druhá-praktická část :

Tato část je zastoupena asi 1/3 textu.

Metodika : komparace základních dokumentů a dotazník mediátorům a účastníkům mediace.

Komparace profese advokáta a mediátora je provedena na základě identifikačních znaků odborné profese, jak je pojmenoval Greenwood: systematická teorie, profesionální autorita, komunitní sankce a profesní kultura. I když uvádí více autorů, kteří publikují o mediaci jak v ČR, tak i v Evropě, případně i mimo EU, zvolila si tohoto autora, protože vystihl nejzákladnější definice a mnozí následníci na něho navazují. Zde jednoznačně vyznívá, že advokát je profese uznávaná po staletí a u nás je od poloviny 90.let jasně definovaná a reprezentovaná Českou advokátní komorou, zatímco mediace je mladá a nejednoznačně definovaná oblast. Nicméně oba výkony –jak advokáta, tak mediátora, zařazuje mezi profese pomocné, které ale provázejí lidstvo samo od samého počátku, resp. pomáhají člověku v jeho těžkých životních situacích. Jejich cesty k profesionalitě jsou však diametrálně odlišné, protože je společnost jinak využívala. Dále srovnává základní dokumenty a kodexy, které využívá Česká advokátní komora a porovnává je s definicemi a kodexy mediátora, kterým věnovala pozornost v teoretické části. Práci by prospělo, kdyby více definovala charakter dokumentů v rámci úvodní metodické pasáže.

Srovnání advokacie a mediace je **doplněno názory mediátorů a klientů zjištěných v dotazníkové sondě**. Je škoda, že celému dotazníku, který zaslala 1) „zapsaným mediátorům“ na webu ministerstva spravedlnosti, dále pak 2) mediátorům vyškolených AMČR a 3) samotným účastníkům mediace, je věnována jen malá část pozornosti. Nečekaně totiž zařadila popis statisticko-demografických dat o vzorku a konkrétních skupinách respondentů do příloh, takže nemusí být vždy čtenářem rychle identifikovány a definovány, přitom se jedná o velmi zajímavá zjištění a výsledky. Celý vzorek čítá 84 mediátorů a 14 účastníků mediace., což není malé číslo. Odpovědi mediátorské klientely jsou vůbec první sondou do terénu a i když se jedná o malý vzorek, je to velmi důležité zjištění. Kromě absolutních a relativních četností využívá grafické znázornění do kruhových či tabulkových grafů, jejichž barevné rozlišení je rychle identifikovatelné. Pouze v příloze pak konkrétně vysvětluje i zařazenou možnost odpovědi : jinak, v textu práce je neidentifikuje. Jiné statistické znaky nevyužívá. Protože je však jádro práce ve srovnání 2 profesí, není to zásadní chyba.

Literatura:

Diplomantka využívá jak literaturu českou, tak i zahraniční a sledovala i materiály na webových portálech, získala tak veliký přehled o daném tématu. Je vidět, že se dobře orientuje v tématu, že jej dobře zná, že sleduje teoretické diskuze, metodické popisy a definice a že její poznatky z praxe se opírají o reálné skutečnosti. To vše dohromady jí umožňuje systémový pohled na sledované téma.

3.Závěr práce

Autorka uzavírá, že profese advokáta je založena na systematické teoretické základně, kterou představují především zákony, odborná právní literatura a stavovské předpisy. Ucelený systém vědomostí potřebných pro výkon advokacie je předkládán studentům právnických fakult a jsou jasně nastaveny podmínky vstupu do profese.

Na rozdíl od advokacie je mediace jako vědecký obor velmi mladá a v současné době prochází procesem hledání jednotného teoretického pojetí mediace, včetně pohledu zda je to nový interdisciplinární obor. Neexistuje jedna obecně platná definice mediace, teoretická základna mediace se formuje a ještě nevytváří kompaktní soubor, který by mohl být předáván akademickým vzdělávacím systémem. Uzavírá, že mediace je, ve srovnání s advokací, pro laickou veřejnost a stále i pro část odborné veřejnosti těžko identifikovatelná. Mediátoři, na rozdíl od advokátů, nejsou vnímáni klienty, spolupracujícími profesemi, veřejností a médii jako silná jednolitá profesní skupina. Mediace se teprve formuje jako

služba veřejnosti, kterou poskytují výhradně mediátoři. Mediátoři teprve získávají profesionální respekt ze strany jiných profesí a oborů, ale především ze strany laické veřejnosti.

Hodnocení:

Autorka poprvé srovnává profesi „advokáta“ (zcela zakotvenou teorií, metodikou a i vnímáním klientelou a experty) s profesí „mediátora“, která i když se k nám dostala koncem 20.století, stále ještě není zakotvena a metodicky přesně a jednoznačně definována. Situaci hodnotí jako počátek profesionalizace mediátora.

Formu práce hodnotím jako výbornou, dobře cituje uvedené a použité materiály a literaturu. Postrádám však citace zdrojů pod tabulkami a pokud bude autorka s prací dále pracovat, doporučovala bych finální přílohy –výsledky dotazníků a statisticko-.demografická data vložit do druhé praktické části, protože tvoří jednoznačný celek.

4. Ohodnocení:

Práci hodnotím jako **výbornou, s připomínkami formálního rázu. Viz výše.**

Práce splňuje požadavky kladené na diplomovou práci.

5. Otázky k obhajobě:

- 1) Jaké kroky jsou nutné pro vznik/kodifikaci mediace jako profese a co je již nastartováno?
- 2) Co by očekávala od státních kompetentních institucí, aby mediace měla vyšší image nejen mezi mediátory, ale laickou i odbornou mediací?
- 3) Co ji v dotaznících nejvíce zaujalo a kterým směrem by mohly výzkumy mediace pokračovat?

V Praze, dne 22.8..2015

PHDr.Tatjana Šišková